

בני מר

נר שביעי של חנוכה¹

- שלום! זו אני!
- שלום! כבר חזרת?
- כן. הצלחתי לצאת היום קצת יותר מוקדם. מה נשמע? מה שלומו?
- יותר טוב. תשאלני אותו.
- היא הניחה את החבילות על השיש במטבח והמשיכה לחדר של ישי. הוא ישב על הרצפה וצייר.
- איש קטן! אתה עדיין חם כמו אש?
- היא רכנה אליו מאחור, חיבקה אותו ונישקה מלפנים, ואמרה: "זה יותר טוב. אתה משתפר", אף על פי שחיים את לחייה.
- פתאום לפני ימים אחדים בא החורף, וישי כבר הספיק להצטנן.
- הבאתי לך הפתעות.
- מה הבאת לי?
- הפתעה זה הפתעה. חכה ותראה. תהיה בריא ואני אתן לך את זה. איך היה לך עם אסתר?
- כן.
- מה עשיתם?
- ראינו את מרי פופינס.
- ואותה ציירת כאן?
- כן.
- זה כל כך יפה...
- הנה הפרחים בכובע שלה.
- ומה זה? חנוכייה?
- כן.
- ועשית לה אפילו לחיים אדומות כמו שיש לך וכמו שיש לסופגניות. אני אגלה לך: זאת אחת ההפתעות. קניתי לנו סופגניות. נדליק נרות חנוכה, ואחר כך נאכל אותן ונשחק בסביבונים...
- אימא, אבל נלך ל"מוכרת הגפרורים הקטנה"?
- אני לא יודעת...
- אמרת שבחנוכה נלך...

– אבל חלית פתאום, מסכן שלי, אישון. מה אפשר לעשות? באנו חולי לגרש, בדינו אור ואש! אם תרגיש יותר טוב מחר, אני מבטיחה שנלך... והיום הבאתי לך הפתעות, ונראה לי שגם אסתר הכינה משהו מיוחד. אסתר!

– כן?

– איפה את?

– אני במטבח. אני כבר באה.

כעבור רגע הופיעה אסתר בפתח החדר.

– סיפרת לאימא מה עשינו? סידרנו את החדר כמו מרי פופינס, ככה באצבע.

– למדתי לעשות ככה.

ישי הכה באצבע צרדה.

– וכל פעם שיש עשה ככה, אסתר סידרה משהו אחר... ולקחנו את התרופה עם כפית מלאה של סוכר...

– כן! שתיתי סירופ בטעם דמדמניות!

– אסתר, מה את עושה?

– משהו. נו, חשבתי שתבואי יותר מאוחר, אז אני עושה קצת לכיבות.

– אין לך כבר מה לעשות?

– מה יש, קצת לאטקעס.

– הבית פשוט מלא בריח של חנוכה. מיד כשנכנסתי היה נדמה לי שאני חוזרת להיות בגיל של ישי.

– מה פתאום! זה שום דבר. רק קצת תפוחי אדמה ובצל וכבר זה מוכן.

– אכלת פעם לאטקעס?

– לא יודע.

– תודה רבה, אסתר. אנחנו באמת נעשה לנו מסיבה. תמשיך לצייר קצת? אני אלך להתרחץ ואחר כך אהיה כולי שלך.

בבת אחת, כמו על ידי מכשפה, נהפכה ללילה השעה הזאת, שבקיץ אפשר היה רק להתחיל לצאת בה מהבית. עד הימים האחרונים היה כל ערב מלא בחשכה לחה. אבל בנר שני של חנוכה השיבה רוח את האנשים לבתיים וחורף בא, כמשנים שנימה, ולו רק לימים אחדים. לכן בזמן האחרון נלחצה לגמור את העבודה מוקדם, התעצבנה בפקקים, ובהגיעה הביתה התאמצה לעצור הכול בתוכה, וכרעה לפני ישי בסליחה. ומה עוד שדווקא בחנוכה נוספה לה עבודה וישי חלה. היום, תודה לאל, עקפה את הפקקים והגיעה חצי שעה יקרה לפני הזמן.

היא נכנסה לחדר ופשטה את הסוודר החדש שלבשה הבוקר בטעות ובתקווה;

נדמה היה לה אז שהיום יימשך באפלולית כפי שהחל. עכשיו סוף סוף לבשה
טרנינג, הלכה למטבח והחלה לפרק את החבילות.

– כמה חום היה לו היום?
– לא נורא. שבע חמש.
– וכמה עכשיו?
– קצת יותר. שבע שבע בערך.
– תודה רבה על הלאטקעס. את כל כך טובה אלינו.
– אני טובה למי שטובה. מי אם לא אני, תגידי לי.
– מה אני אעשה בלעדריך. עוד מעט אני כבר אעזור לך. צריך רק לסדר את
השקיות.

– ראית את הסביבון שקניתי לישי? סביבון חשמלי.
– לא ראיתי! אני מבקשת, אסתר...
– מה יש, רק לך מותר? זה עולה כמה גרושים. ומה את קנית?
– הנה, תראי. קודם כול סופגניות. אני שמה אותן כאן, בסדר? עם הריבת חלב
והפטל שהוא אוהב.
– יופי.

– ותראי את זה: אני לא רוצה לפתוח את העטיפה, אבל זה מין מוסך-חניון
גדול על קומות ומכוניות...
– אה! זה כמו בית בובות. זה משהו!
– הוא כל כך רצה, וזה יכול להעסיק אותו שעות. תמשיכי, תמשיכי. את לא
צריכה להפסיק בגללי. וזה כל מיני נרות בצורת גמדים.
– מה שלא עושים היום... מתי הספקת לקנות הכול? אתם תוכלו לשחק עם
כל זה עד מחר בבוקר, שאני אבוא. איזה ספר זה?
– "הנערה הקטנה עם עצי הגופרית".
– מה זה?
– מה זה מזכיר לך?
– אני לא יודעת.

– "מוכרת הגפרורים הקטנה". תראי. האגדה של הנס כריסטיאן אנדרסן, אבל
בתרגום ישן מאוד, של פרישמן.
– פרישמן מהרחוב?
– כן.
– איזה אלטע זאכן...
– לא! זה ספר חדש לגמרי! תראי איזה ציורים יפים ופטנט.
– אני צריכה משקפיים. אחר כך.

– התרגום ישן, אבל הוא טרי כמו הלבבות שלך. הנה, תשמעי: ויהי חרף על פני האדמה והקר חזק מאד מאד; וארבות השמים נפתחו והשלג ירד ולא חדל, והלילה הנה בא, הוא ליל השמיני מלילות חנכה...

– את חושבת שהוא יבין משהו?

– בוודאי! קודם כול הוא יבין שזה יפה כל כך. אני אגיד לך מה: הספר הזה יצא בשנת תרנ"ו, ב-1896, ואיזה ילד בכלל קרא אז עברית? ישי יבין בוודאי יותר מהילדים של אז.

– ישי זה משהו מיוחד. אם את קוראת לו תנ"ך – אז בטח גם את זה הוא יכול להבין. אבל להגיד לך את האמת? הנכדים שלי לא קוראים כאלה דברים, אם בכלל.

– אם כבר קוראים, למה לא ספרים כאלה? ילדים מבינים מה שאומרים להם, אם לא יותר מזה.

– אולי.

– שנייה. אני כבר מצטרפת אלייך ומכינה סלט. את לא ממהרת?

– לא נורא. אני אלך בשש וחצי. אתם גם צריכים להיות קצת ביחד. אבל לפני כן היא חזרה לחדר של ישי ומצאה אותו עוד שכוב על הרצפה ומצייר, מתאמץ ונושך את השפה.

– מה זה, ישי?

– אני מצייר את מרי פופינס, אבל לא יוצא לי.

– זה יוצא יפה מאוד.

– אבל לא דומה.

– אז תמשיך לנסות. אתה רוצה סלט? יש לנו גם הלבבות של אסתר. וקציצות. אני כבר מכינה לך, אישון. אתה רעב?

– לא.

– אז אני מכינה את המסיבה. בסדר?

– כן.

– טוב, תמשיך. אני לא אפריע לך יותר.

היא יצאה מהחדר, נעמדה לצדה של אסתר, קצצה ירקות וחיממה את הקציצות.

– את לא הולכת היום לנכדים?

– לא. הייתי כבר ביומיים הראשונים של חנוכה, ואני אסע מחר, לנר אחרון. זהו, דרך אגב: אני לא יכולה להיות פה מחר בערב. את חשבת ללכת להצגה הזאת, אבל הבטחתי לנכדים לבוא...

– לא נורא. אני חושבת שממילא לא נוכל לצאת מחר. יש לנו כל המשחקים

וזה בסדר. ומקסימום, אם ישי יהיה בריא ונלך להצגה – ניקח בייביסיטר. זה לא נורא.

– אני מצטערת.

– שטויות. את יכולה ללכת אליהם כל ערב מצדי.

– מה אני צריכה כל יום? יש לי פה את ישי, ואת יודעת שהוא כמו נכד רביעי שלי ואני כמו סבתא שלו.

– ואני כמו אבא ואימא שלו.

– מה יש? גם אני גדלתי בלי אבא. וגם הבעל שלי לא היה מציאה כזאת גדולה.

– אפשר לומר שגם ההורים שלי גידלו יתומים.

– את רואה? את לא יחידה. זה ככה העולם. ואם יש הורים ואין להם מה לתת לילדים? תראי מה ישי מקבל. כל מה שהוא צריך. היום החלב זה מְטְרָנָה והשמן קיק בא בטעם תפוזים. את לא יודעת שיש לי גם צרות עם הבת? ככה זה, צריך להחזיק חזק במה שיש. אי-אפשר להילחם בשביל הכול. ברוך השם שיש לך את ישי. את לא היחידה שההורים לא באים. היום הכול חדש. רק הלאטקעס שלי זה בדיוק כמו שהיה אצלנו...

– אני יודעת. עכשיו נדמה לי שזה הריח של חנוכה שהיה בבית שלנו. אבל אני בטח מדמיינת. כבר כמעט שכחתי לגמרי את הבית שלנו. בשנים האחרונות היה לחנוכה דווקא ריח של חמסין. השנה החלטתי שיש מספיק גדול בשביל לעשות לו מסיבת חנוכה, ואפילו החורף בא לכבודה.

– כשאת מחליטה – את עושה.

– בזה אנחנו דומות.

– נכון. רק לי לקח שלושים שנה לצאת מהבית. ואת עשית בלי להסתכל על אף אחד.

– אף אחד לא הסתכל, אז עשיתי... לא היתה לי ברירה. אולי גם בזה אנחנו דומות, אבל תעזבי. ישי היה בסדר היום בדרך כלל?

– בדרך כלל.

– את עוד מסוגלת לראות את מרי פופינס בפעם המאה?

– לא צריך להגזים... אבל בכל זאת היה משהו.

– מה קרה?

– אני לא רוצה לצער אותך.

– מה קרה? קרה לו משהו?

– לא, חס ושלום! אולי קצת בגלל החום והמחלה הוא דיכר. אני אספר לך, אבל בבקשה אל תיקחי ללב. תבטיחי לי.

- אני מבטיחה. תספרי בבקשה.
  - אחרי שראינו את הסוף של הסרט, עם האבא של הילדים שנהיה פתאום נחמד ומשחק עם העפיפונים, ישי אמר שאבא שלו מת בפיגוע.
  - מה?
  - אל תהיי עצובה. אולי זה מהחום ואולי מהפיגוע של שלשום.
  - אבל לא סיפרתי לו כלום!
  - הוא ראה מעצמו, מה את חושבת. גם אני לא אמרתי לו כלום. רק הקשבתי.
  - הוא אמר עוד משהו?
  - כלום. המשכנו כאילו כלום. והוא לא חזר על זה.
  - הוא אמר שאבא שלו מת בפיגוע?
  - ששש... אל תעשי מזה כזה עניין. הוא ישכח כשהשפעת תעבור.
  - מאיפה האבא הזה צץ לו פתאום?
  - באמת היה שם אבא אחד שמת. את מתפלאת על הפנטזיות של ישי? נו די.
  - אני באמת צריכה להיות בשבילו מרי פופינס. לא פחות.
  - לא נכון. את צריכה להיות אימא שלו ולא יותר. להגיד לך את האמת? כל הצרה של אימא שלי היתה שהיא לקחה על עצמה להיות גם אבא. אבל אבא שלי מת באמת. וידענו את זה תמיד. תראי, זה מעניין. עם כל מה שאני אומרת לך, בכל זאת בלב חיכיתי תמיד, כשהייתי ילדה, שהוא יחזור. עוד כמה שנים אחרי המלחמה היו מופיעים אבות, וקיוויתי שככה גם הוא פתאום יבוא. אבל תעזובי, זה חנוכה היום, לא יום השואה... תגמרי את הסלט ונדליק נרות, ואני אלך ואתם תעשו חיים.
  - אני גמרתי. וגם את. די. הכנת מספיק למשפחה מרובת ילדים.
  - מה יש? הנה, זה הסיבוב האחרון. עד שתכני את החנוכיה, הכול יהיה גמור.
- היא לקחה את החנוכיה שציפה ישי בגן ואת נרות הגמדים, ונכנסה בזהירות לחדרו של ישי, כמעט כאל חדרו של זר. היא חשבה שתמצא אותו מצייר על הרצפה, ונבהלה כשלא היה שם אלא במיטה.
- מה קרה?
  - כלום. גמרתי לצייר.
  - מה כואב לך?
  - כלום.

היא חיבקה את ישי והכירה כל מקום בגופו, כמו תמיד; אבל נדמה היה לה שהיא ממששת לראשונה משהו קשה, שאינה יכולה להבין, כמו נטע זר. ואף על פי שחיכתה לכך מטרים כול, השתוקקה להוציאו, כמו את החום הרע של השפעת. אבל רחמיה גברו על אכזבתה.

– למה לא קראת לי?

– שכבתי במיטה.

– תראה מה יש פה!

היא נתנה לו את הגמדים ולימדה את אצבעותיו לדחוק אותם לתוך הקנים. הוא קם והתמסר לכך בשמחה, וספר שבעה נרות.

– ומה שלגייה עושה?

– נו, מה אתה חושב שהיא עושה?

– היא השמשה?

– כן!

– אז לשים גם אותה?

– לא, נחכה לאסתר ונדליק ביחד איתה. אתה רוצה להדליק בחדר, או שיש לך כוח ללכת לסלון?

– יש לי כוח.

ישי ירד מהמיטה ונשא בזהירות את החנוכייה, והיא הלכה אחריו, חיקתה תרועת חצוצרה והתחילה לשיר "אנו נושאים לפידים" עד שנתקעה. אסתר כבר חיקתה להם בסלון, ועזרה להניח את החנוכייה על ארן החלון הגדול.

– עכשיו נדליק נרות ביחד ונברך, וכל אחד יבקש משאלה.

בלבה ביקשה שיבקש את המוסך הזה, שרצה לפני זמן-מה.

אסתר הדליקה את השמש, וישי הביט בו מוקסם, כאשר חשבה.

היא שאלה: "נברך?"

הברכה היתה קבורה כמחט בערמה של שחת, אבל בן-רגע יכלה לשוב ולהיזכר בה. "בוא נגיד ביחד" – הנה גם הוא למד וידע לשיר –

– ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה.

– אאמן.

– עכשיו אפשר כבר להדליק. לא ככה, הנה, ביחד, משמאל לימין. והברכה השנייה: ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם.

בזמן הזה.

– אאמן.

- עכשיו נשיר, בסדר?
- היא החלה לשיר, ואסתר וישי הקשיבו:
- הנרות הללו אנו מדליקים על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, על ידי כוהניך...
- כאן הפסיקה, החלה לשיר "מעוז צור", ושניהם הצטרפו לבית הראשון. אחר כך המשיכה לשיר עוד שני בתים, ופתאום ישי קרא וניגש לנרות:
- מה קרה לפניך שלגייה!
- אבל היא משעווה! וגם כל הגמדים האחרים. מחר נדליק חדשים.
- אבל היא נשרפת! האש מגיעה לעיניים שלה!
- אולי כדאי לכבות אותה.
- אתה רוצה שנכבה את שלגייה והגמדים שלה? כן.
- בסדר. תעשה פו.
- למה הם נשרפים?
- כי הם בסך הכול נרות מחופשים.
- אבל זה לא פורים!
- אולי נחפש נרות רגילים.
- למה זה לא סנה?
- כמו הסנה של משה, שלא אוכל? תספר לאסתר, ואני אלך לחפש נרות אחרים.
- היא הלכה ומצאה נרות מאובקים, לקחה אותם ואת הלביות וחזרה לסלון. ישי שב להדליק נרות בברכה, ורצה להמשיך ולהתבונן בהשתקפותם בחלון.
- גם הם נשרפים.
- בוא לאכול.
- קוראים לזה בוערים. הנרות בוערים רק כרי שתהיה לנו אש. גם אתה קצת בוער.
- אבל אולי הם יישארו שלמים.
- לא. הם יכבו, ומחר נדליק נרות חדשים.
- אז למה הסנה?
- זה היה הנס של משה, ואנחנו סתם אנשים.
- אבל גם לנו יש נסים בימים ההם בזמן הזה. גם מרי פופינס עושה נסים.
- אני חושבת שזה רק בסיפורים ובברכות. בוא לאכול לביבה חמה ומתוקה שאסתר הכינה. למדתם את השיר הזה, "לביבה חמה ומתוקה"?

– כן.

הם שרו ואכלו ביחד, והיא הוסיפה ואמרה:

– אינן נסים. אבל אתה רואה שטוב לנו גם סתם ככה, בחג, ביחד... אחרי כן, בעודה עורכת את השולחן ומביאה את הסלט והקציצות, התכוונה אסתר ללכת וסירבה להישאר.

– אתם צריכים להישאר ביחד, ואני צריכה כבר ללכת.

היא נישקה את ישי ומחתה את השפתון מלחייו ואמרה:

– אתה מספיק אדום גם ככה. שתישן טוב טוב ומחר תקום בריא. תכף תראה איזה הפתעות אימא הכינה לך.

ליד הדלת שאלה אסתר שנית: "זה בסדר?" והיא ענתה: "בסדר גמור. להתראות."

אסתר יצאה, והיא חזרה לישי. הוא חיכה לה כדי לשאול:

– הפתעות זה לא נסים?

– בשבילי לא. אולי בשבילך.

– ומה ההפתעות שהבאת לי?

– קודם נאכל ואחר כך תראה?

אבל אחרי שתי לביבות לא נשאר לישי תיאבון, וכעבור כמה דקות הניחה גם היא את הצלחת וחזרה עם חבילת הענק, שהיתה גדולה כמעט כישי. אף על פי שבזמן האחרון היתה צריכה לחסוך, השתוקקה לשמח אותו וקנתה את החניון ויהי מה. היא נשאה את החבילה בגאווה, אבל כשהניחה את החבילה לפני ישי חששה, ושוב היא נראתה לה כטיפה בים; גם לו קנתה לישי את כל החנות, לא היה הים מתמלא.

– אתה יודע מה זה?

– זה החניון.

– אני לא מגלה. תפתח ותראה.

– אני יודע כבר.

– זה מה שהכי רצית, נכון?

היא אמרה ומיד הרגישה שנכשלה בלשונה. בילדותה רצתה חניון כזה בדיוק, שתוכל לסדרו כרצונה, והוא יסור למרותה. היא לא קיבלה את מבוקשה ומבוקשה נשכה, אבל בכגרותה הגשימה משאלות אחרות, ומישי ביקשה רק שימלא את מבוקשו.

ישי היה חלש, והיא עזרה לו לפתוח את החבילה.

"זה החניון!" הוא קרא בשמחה.

הם הוציאו עוד ועוד חלקים, והיא ניסתה להרכיבם ולסדר. הוא הסתכל עליה, אבל ככל שהתרבו החלקים, כן הסתבכה. "אולי נעשה את זה מחר?" היא שאלה, והוא נעצר:

– אבל אמרת שמחר אנחנו הולכים ל"מוכרת הגפרורים הקטנה".

– אמרתי, אבל אתה חולה. תלוי איך תרגיש. אם תבריא...

– אבל הבטחת!

טוב לבטוח באדוני מבטוח בנדיבים. היא – פתאום בנעוריה איבדה את ביטחונה באדוני ובנדיבים ובעצמה. אף על פי כן עשתה ככל יכולתה כדי שישבי בטוח בה ולא ימהר להתפקח. לימים ילמד גם הוא.

– אני מבטיחה לך, שאם תהיה בריא...

– תבטיחי לי להיות בריא.

– אני לא יכולה. אני יכולה להבטיח לך רק מה שבכוחי.

– אז יש רק נסים רעים.

– מה זאת אומרת?

– שרק דברים רעים יכולים לקרות פתאום.

– מה פתאום. גם דברים טובים, אבל אני לא יכולה לדעת את זה מראש. אני

לא רוצה להבטיח לך דברים שאני לא בטוחה בהם בעצמי...

– אז מה את כן יכולה?

בלבה היא ענתה: כמעט שום דבר, אם זאת השאלה. רק לעשות בכל מאודה כדי

שיגדל ויוכל לפלס את דרכו בחיים ולהמשיך לכו. אבל לו היא ענתה:

– הנה, אני יכולה להבטיח לך ולקיים משהו שמחכה לך. תראה מה קניתי לך.

כעבור רגע חזרה עם ספר עטוף. בדרכה כיבתה את האור, ובחשכה הגישה לו את הספר. הוא קילף אותו מהר, ולמרות האפלה ידע למצוא מיד את המתג הקטן שבצד הספר. בן-רגע נדלקו אורות נסתרים בשלהבותיהם של נרות שהחזיקה ילדה; כעבור רגע, מאליהם, נדלקו גם כוכבים וציירו תמונת אָם בשמים, והם נדלקו וכבו לסירוגין. בעיניו הלחות של ישי השתקפו המראות האלה עד דמעות, עד שנקשרו דמעות גם בעיני אמו, מפני שהטעימה אותו באושר.

– זה יפה?

– כן.

– כמו מרי פופינס?

הוא הינהן מבלי להתיק מבטו מהספר.

– תנחש מה כתוב פה.

– מוכרת הגפרורים הקטנה?
– כמובן. זאת אומרת, כתוב: הנערה הקטנה עם עצי הגופרית.
– מה זה עצי הגופרית?
– גפרורים!
– זה הספר של ההצגה?
– לא... בעצם כן. זה ספר ישן, לפני יותר ממאה שנה, שיש לו ציורים חדשים.
אתה אוהב אותם?
– מאוד.

– חכה עד שתשמע. וכתוב פה גם: "לחג החנוכה". אבל בוא נרחץ קודם פנים וידיים ונלבש פיג'מה של לילה.

באמבטיה היא הסיחה את דעתו בסיפור על הסופר הנס כריסטיאן אנדרסן. היא סיפרה כל מה שידעה, ועוד לפני שהלבישה לו את פיג'מת הגמדים, לא נותרו לה פרטים, אבל היא חשבה שיגדל ויוסיף דעה אם ירצה. אחר כך נזכרה להקדים ולספר לו על ארצות הקור, שבהן חנוכה מבושר את שיא החורף. היא עצמה נמשכה אליהן לפני כן כמו מחט המצפן, אבל את ישי שמחה לגדל בארץ הקיץ, ועדיין לא ידעה אם גם הוא יכסוף לשם. היא סיפרה לו אפוא כסתם מסירת מידע, והוסיפה שכל העמים מנסים להמס את הכפור באש ואור, כמו הנוצרים בחג המולד. אבל התרגשות עלתה עד לאפה; פתאום שוב נזכרה בחנוכה שלה, שבו הרגישה בשכבת הכפור שעל החלון בסיפורו של שלום עליכם ובלחייה הסמוקות של קריינדל הטבחית.

הם הלכו לחדרו של ישי. הוא כיבה את האור, נכנס למיטה והתכסה. נדמה היה לה שרעד, ולכן הצטופפה וישבה קרוב אליו ככל האפשר. אבל הוא שב והדליק בהתרגשות את האורות בכריכת הספר, והיא החלה לקרוא.

הנערה הקטנה עם עצי הגופרית.

(לחג החנוכה).

ויהי חרף על פני האדמה והקך חזק מאד מאד; וארבות השמים נפתחו והשלג ירד ולא חדל, והלילה הנה בא, הוא ליל השמיני מלילות חנכה.

היא הפסיקה ושאלה:

– אתה מבין, נכון?

– כן.

– להמשיך?

– כן.

היא הפכה את הרף והמשיכה:

ובהיות הקר החזק הזה בחשכת הלילה, ונערה קטנה ועניה התהלכה ברחוב העיר, והיא חשופת ראש ויחפת רגלים. אכן היו גם לה נעלים ברגליה בצאתה בבקר מביתה, ואולם מה הועילו לה אלה? כי גדולות היו הנעלים ההן מאד, ואותן הנחילה לה אמה במותה, ותהיינה גדולות מכפי מדת רגליה, ולכן אבדו נפלו מעל פני כפות רגליה בהיותה נחפזה לעבור את הרחוב בין שתי מרכבות מרקדות אשר עברו על פניה בשצף חפזון נמרץ; אז בקשה את הנעל האחת ולא מצאָתָה, כי אבדה ואיננה. ואת הנעל השנית לקח אחד מן הנערים העוברים בחוץ, באמרו אשר הנעל הזאת תהיה לו לערש להשכיב בה את הילדים אשר יחן אלהים אותו בבא עתו.

— אימא שלה מתה?

היא שכחה שכך הוזה. ובכל זאת קראה בדיוק וענתה באמת:

— כן. וילד אחד מצא את הנעל שלה ושמר אותה כדי שתהיה לו כרית כשיהיה גדול ועני. אולי זה עצוב מדי, ישי?
— לא. תמשיכי.

והנערה הקטנה הלכה ברגליה היחפות והענגות, ורגליה הפכו ותהיינה לארגמן ולתכלת מרב קר ומחזק קרה. ובלכתה והיא נושאת במטפחתה הבלה צרורות עצי גפרית למכור, ואת הצרור האחד היא נושאת בידה; ואולם מאז הבקר ועד עתה, יום תמים הוא, ואיש לא קנה עוד מידה דבר וגם מתנת נדבת כסף טרם נתנה לה.

והנערה רעבה ללחם ואת חצי בשרה אכל הקר, והיא עוד מתנהלת בכבדת באין פח, פלה תמרורים ויגון ונפשה אבלה מאד.

ופתי השלג נופלות על שערות ראשה הארכות והצהובות, ושערות ראשה יורדות תלתלים ועפו כנחשים על ערפה — ואולם לא אליהן שמה את לבָה הפעם.

— תראה אותה. יש לה תלתלים צהובים כמו שהיו לך. אתה רוצה שאני אמשיך?

— בטח. להפוך את הרף?

ומתוך חלונות הבתים עולים אורים גדולים ויאירו ויזהירו מכל עברים, וריח צלי ומאפה תנור ומעדנים ומטעמים מלא את כל הרחוב, כי חג חנכה הוא

לכל בני ישראל במושבותיהם, ורק המחשבות האלה מלאו את לב הנערה הקטנה.

אז רבצה בסתר פְּנֵה אשר ראתה בין שני בתים בתוך הרחוב, ותשב על הארץ ואת רגליה הקטנות אספה תחתיה, ואולם חזק הקר פי שנים בשבתה; ובכל זה לא מצאה את לְבָה לשוב הביתה אל אביה, כי לא מכרה עוד מצרורות עצי הגפנית אף צרור אחד וגם מתנת נדבת כסף לא נְתַנָּה לה עוד, ואביה אַךְ יָסַר יִסַר אותה בשוט בשובה אליו ריקם, והקר גם הוא הן גדול וחזק בבית אביה; כי רק גג נטוי על הבית ההוא ממעל, והרוח סוערת ונושבת בעד הפרצים, אחרי סְתַמְמם רק את הפרצים הגדולים בתבן ובבלואי סחבות, ואת הפרצים הקטנים עזבו.

– אבא שלה הרביץ לה?

– כן.

– כמו לסינדרלה, שלא היתה לה אימא. גם לנערה הקטנה אין אימא.

– כן. אבל לך יש אימא. וכשאני לא בבית, אז אסתר נשארת לשמור עליך, או הגננת מיכל. לך תמיד מחכה חיבוק בבית.

– אבל אין לי אבא.

פיה היה כפצע בדברה:

– מה אתה צריך אבא? כל פעם שאומרים לך משהו בגן, תגיד לי. הנה, אתה רואה שאבות הם לא תמיד כל כך טובים. גם אימהות, אבל אני אעשה כל מה שאני יכולה בשבילך. אבא יכול להיות רע כמו בסיפור הזה, והוא יכול להיות כמו אבא שלי, למשל... גם זה לא ממש טוב. בכל מקרה, היום הוא כבר לא כלום. אבל מה אני מקשקשת לך.

– אבא שלך גם כן הרביץ בשוטים?

– לא, מה פתאום, זאת רק אגדה! היום, על כל פנים, אני חושבת שאין הרבה ילדים בלונדינים שמרביצים להם ומרעיבים אותם. לא. מה פתאום, אני כבר לא חושבת על אבא שלי, ודי. ובכלל, מי היום מוכר גפרורים?

– אף אחד לא צריך גפרורים לנרות חנוכה? אולי מרוב שהיא היתה מסכנה, אף אחד לא הסתכל עליה.

– אתה דווקא מסתכל. אתה גם תמיד רוצה לתת כסף לזקנה שיושבת ליד הגן שלך. אולי נמשיך יְשׁוּשׁ, טוב? אבל תזכור. זו רק אגדה. אחרת אני לא ממשיכה.

– טוב.

ועצמותיה קפאו כמעט מקר ומקרח.
 אכן מה טוב ומה נעים חם עץ הגפרית ברגע אשר כזה! לולא יראָה לנפשה,
 כי עתה הוציאה עץ גפרית מתוך אחד הצרורות והחליקה אותו על פני הקיר
 להעלות בו אש ולחמם בו את קצות אצבעותיה!
 והילדה הוציאה עץ גפרית אחר מצרור ותחלק אותו על פני הקיר. "הִבְהָבוּ!"
 הנה עולה הניצוץ, הנה בוער העץ! והעץ נותן את חמו, ויהי ללבת אש קטנה,
 ויָאָר כנר קטן, והנערה אוזנת בו ומחממת בו את כף ידה הקטנה.
 והאור אור נפלא במראהו! ויש אשר חשבה הנערה הקטנה בלבה, כי יושבת
 היא לפני תנור גדול עשוי ברזל, אשר צפוי רקעי נחשת לו ואשר פטורי
 ציצי נחשת לו, והאש מתלקחת ובושרת וזהר לה ויפי לה ונעימות לה! אז
 שלחה הילדה גם את רגליה להחם גם אותן – ופתאם כתתה הלהבה – פָּלָה,
 אבר התנור – והיא יושבת בחשך וגרדום עץ הגפרית אשר לא אָפֵל עודו בין
 אצבעותיה.

והנערה החליקה עץ גפרית שני על פני הקיר, ויבער העץ ויאר, ובמקום
 שם נפלה לבת האש ותָאָר את החומה, שם ראתה הנערה והנה היתה החומה
 כצעף דק אשר יִפֵט מבעד לה, ותבט הנערה ותרא את כל הנעשה בחדר הבית
 פנימה.

ובתוך החדר פנימה ערוך השלחן ומכסה בד לבן כשֵׁלֵג מכסה אותו, וכלים
 וקערות עשויים פורצילָאָנה טובה מלאים את פני השלחן. ואָז צלוי באש מְמָלֵא
 פגעים ופתוחים נתון על השלחן, והוא נותן את ריחו הטוב עד למרחוק. ופתאם
 והנה מקרה: שמת האָז מעל פני הקערה עם המזלג והשכין התקועים במפרקתו
 ויפול ארצה, ובנפלו והנה הוא אוזו דרכו דרך ישרה עד עבר פניה מקום אשר
 שם הנערה העניה יושבת בחוץ. אז כבה פתאם עץ הגפרית ולא נראה דבר בלתי
 אם החומה החזקה המכסה בשלג.

- זה מאוד עצוב.
- לא, אל תפריעי כל הזמן.
- אולי נמציא לזה סוף מצחיק? אני חושבת שאין לזה סוף כל כך שמח...
- אימא שלה באה בסוף?
- אני חושבת שלא... שאימא שלה מתה.
- אני יודע, אבל אולי אימא שלה חוזרת באגדה.
- אני חושבת שאפילו באגדות – אימהות מתות לא יכולות לחזור.
- אבא שלי יחזור.
- אולי.

- אבא שלי יחזור.
- אני לא יודעת, ישי. למה סיפרת לאסתר שאבא שלך מת בפגיגוע?
- כי אולי. אבל הוא יחזור פעם.
- אל תחכה לו, יקירי. אולי אתה גם קצת הוזה מחום. אתה רוצה לישון?
- לא.
- אתה חלש כל כך. מי יודע מה אתה רואה בעיני רוחך.
- תספרי עד הסוף.
- טוב. נספר ונלך לישון.

והנערה הבעירה עץ גפרית בשלישית, אז חשבה בנפשה כי יושבת היא אל מול פני נר חֲנֻכָּה, והיא עודה ילדה קטנה מאד. והנר הבוער לפניו במנורת החֲנֻכָּה יפה ונחמד שבעתים מכל אשר ראתה, וגם מן האור היוצא ממנורת החֲנֻכָּה אשר ראו עיניה בבית העשיר הגדול אשר בעיר בבואה לשרת שם לפני אנשי הבית. ויש אשר חשבה כי לא נר אחד בוער לפניו כי אם שמונה נרות, ויש אשר חדלו גם שמונת הנרות ויהיו למאות, ויהיו לאלפים, והיו לרבבות, וכל אלה לא במנורה בוערים לפניו כי אם בתהום גדולה אשר אין לה מדה ואין לה גבול, ומראות נחמדים ותמונות לוקחות לב נשקפים אליה, ככל המראות והתמונות אשר ראו עיניה בחגיות המוכרים אשר ברחוב הגדולה, והילדה שלחה את ידיה למרום לתפוש את המראות והתמונות ההם ולהחזיק בהם – ופתאום כבה עץ הגפרית. אז נתקו כל הנרות הרבים ויעלו מעליה מעלה מעלה, ויהי כאשר התבוננה אליהם עתה, ותרא והנה כוכבים הם הזרועים על פני רקיע השמים. ברגע הזה – ואחד ככב נחליץ משמים וירד ויפול, ואחריו נראה נתיב אש ארוך ורב על פני השמים.

“הנה איש מת ברגע הזה!” קראה הילדה, כי זכרה את אִמָּה זְקֵנָתָה, אשר רק היא לבדה אהבה אותה מכל אדם ותדבר אליה תמיד דברים טובים, והיא מתה זה ימים רבים, ואִמָּה זְקֵנָתָה הגידה לה באחד הימים לאמר: “ברגע אשר יפול ככב משמים ארצה, ועלתה נשמת אדם מת מן הארץ השמימה אל אלהים!”

- אימא, הנערה תמות?
- אני לא יודעת. אני חושבת שכן. לספר לך משהו אחר?
- לא. תספרי כמו שכתוב. אולי יהיה לה נס חנוכה.
- אין נסים, ישי. אבל אולי יהיו עוד הפתעות.

או החליקה עוד עץ גפרית אחד על פני החומה, ויהי אור גדול מסביב, ובתוך האור ראתה את פני אמה זקנתה עם כל חנה ועם נעימות פניה ויפי תארה.

"הוי אמי זקנתי!" קראה הילדה. "קחיני נא עמך, קחיני! הנה נא ידעתי כי בכבות עץ הגפרית וחדלת ואבדת גם את, כאשר אבד התנור הבווער וכאשר אבד האנז הצלוי וכאשר אבדה מנורת החנכה!" ובחפזון מהרה ותחלק את יתר עצי הגפרית אשר נותרו מכל הצרור ותבער במ אש כאחד, ותהי כחושבת להחזיק בזקנתה, ולא תחלץ עוד ממנה לנצח. ועצי הגפרית נתנו אור גדול ויאירו שבעתים מאור היום, ותרא הילדה את אמה זקנתה והנה יפה היא ונחמדה ותאווה לעינים שבעתים מכל הימים; והזקנה לקחה את הנערה הקטנה ותשא אותה בזרועותיה, ותעלינה שתיהן השמימה אשר שם אור ושמחה, וקר ורעב ופחד נסו ממנה ויעזובה – ותבאנה עד לפני אלהים.

וממחרת היום בבקר, והנה נערה קטנה יושבת בסתר הפנה אשר בין הבתים השנים, ולחייה אדמו מארגמן ועל שפתייה כמו שחוק יחלוף – והיא מתה, כי קפאה מקרח ותגוע ותמת ביום האחרון מימי חג החנכה. והשמש עלה ביום החורף בבקר ויזרח על נבלת גופת הילדה. והילדה עוד רובצת על הארץ ואוחזת בצרורות עצי הגפרית, ואחד מן הצרורות אכל כמעט קלו.

וכל העובר ואמר: "רק אין זאת כי חשבה הנערה להתחמם בעצי הגפרית!" ואולם איש לא ידע את כל הנפלאות ואת כל הנשגבות אשר ראתה, ואת האור ואת השמחה אשר הביטו עיניה בעלותה עם אמה זקנתה השמימה באחרון מלילות חג החנכה.

היא נאנחה ואמרה:

– אתה רואה? זה לא כל כך סוף רע. היא זכתה לראות את המראות הכי יפים.

– אבל היא מתה?

– כן. אני חושבת שאי-אפשר לראות דברים כאלה בחיים. אני בכל אופן לא ראיתי אף פעם. אבל דברים טובים קורים. אנחנו כל כך יקרים זה לזה.

– הנרות כבר כבו?

– אני חושבת שכן. גם אתה רוצה לראות חזיונות?

– כן.

– אולי מחר. עדיף שתראה את הדברים הטובים שיש בחיים. אני מקווה שמחר

תהיה כבר בריא ונוכל לראות את "מוכרת הגפרורים הקטנה". אולי על זה תחלום הלילה.

– אימא, היא הגיעה לאימא שלה?

– מי?

– הנערה הקטנה.

– אני לא יודעת, ישי. אולי היה לה נדמה. וגם לך יכול להיות נדמה. אתה יכול לדמיין כל מה שאתה רוצה ויכול. אתה רוצה לכבות את האורות

בספר?

– כן.

– אתה כל כך עייף. וגם אני. אבל אל תחשוב, ישי, שאם משהו שאתה מאוד רוצה לא קורה – אין דברים יפים אחרים. יש כל כך הרבה דברים שמחכים.

למשל, המוסך הגדול שצריך להרכיב. תהיה עייף בשביל לישון מספיק, אבל מחר תקום בריא, בסדר? אתה רוצה שאני אשיר לך שיר ערש?

– כן.

– איזה שיר? "שכב במנוחה" או "לילה לילה" או השיר של ישי?

– השיר של ישי.

– אז בוא נתכסה. אתה רוצה להתכרבל כמו נקניק? הנה. תעצום עיניים.

ישי שלי, הגיע זמן לישון.

הערב לא תראה גדולות ונצורות.

מחר שוב אחרון יהיה ראשון.

יש זמן לכל: לצחוק ולצרות.

ישי שלי, הגיע זמן לישון.

ראית די לאלה חלומות.

אולי תראה הלה, אולי קלשון

מבעד לעיניים עצומות.

ישי שלי, הגיע זמן לישון.

שמורות עיני כבד מתקשות לשמר.

לכן מלאך יגיע לאישון

והוא ימשיך לשיר את המזמור.

יְשִׁי שְׁלִי, הַגִּיעַ זְמַן לִישׁוֹן,
מִשְׁמַע, אוֹלִי, לְלַמֵּד לְהִתְעוֹרֵר.
לָכֵן אֲבַקֶּשֶׁךָ בְּכָל לַשׁוֹן
שֶׁל בְּקִשָּׁה: יְשִׁי, יִשָּׁן מֵהָר.

– שׁוֹב?

– לֹא. אֵימָא, מִצְלָצְלִים בְּדִלְתָא.

– אֲנִי לֹא חוֹשֶׁבֶת, יְשִׁי.

– כֵּן צִילְצְלוּ.

– אוֹלִי אַתָּה מְדַמֵּיין. אֲנַחְנוּ לֹא מַחְכִּים לְאַף אֶחָד. שֶׁשֶׁשׁ. בְּאֵמֶת מִצְלָצְלִים. מִי
זֶה יִכּוֹל לְהִיּוֹת. בּוֹא נִרְאֶה. תִּישָׂאָר בְּמִיטָה רַגַע, וְאֲנִי כִּבֵּר אַחֲזוֹר.
הִיא יִצְאָה מִן הַחֹדֶר, וְיִשִּׁי גִלְשׁ מִהַמִּיטָה וְהֵלֶךְ אַחֲרֶיהָ. אֵף עַל פִּי שֶׁעֲשִׂיתָ הַכּוֹל
בְּדִירָה בְּחֶפְזָא פְּפִיָּה, לְפַעֲמִים חֲשִׁשָׁה מִמְּנָה בְּעֶרֶב, וְעַכְשֵׁיו עוֹד יוֹתֵר. הִיא הִלְכָה
לְאֵינְטֵרְקוֹם וְשָׂאלָה בְּשִׁקְטָא:

– מִי זֶה?

תְּחִילָה שֶׁמַּעָה נְשִׁימָה כְּבֹדָה, וְהִיא שָׂאלָה שׁוֹב בְּחֲשֵׁשׁ:

– מִי שֵׁם?

– "זֶה אַבָּא". קוֹלוֹ נִפְלַע לְעִלְיָה כְּלָבָה. "וְגַם אֵימָא כָּאן. בְּאֲנִי לְבַקֵּר אֶתְכֶם."

עֵינֶיהָ חֲשָׁכוֹ וְהִיא הִסְתַּחֲרָרָה. אַחַר כֵּךְ שָׁבָה וְרָאָתָה אֶת יְשִׁי וְאֵת הַמַּטְבַּח הַמוֹכֵן
וְהַסְלוֹן הַחֹם, וְהִיא הִתְרַכְּזָה בְּכָל כּוּחָהּ וְעִנְתָה:

– שְׁלוֹם. תְּעַלּוּ בְּבִקְשָׁה.

וְעַד שֶׁיַּעֲלוּ וְיִגִּיעוּ, הִיתָה צְרִיכָה לְסַפֵּר לִישִׁי אֶת כָּל תּוֹלְדוֹתָיו.

1 מתוך "סיפורים למועדי ישראל", קובץ בכתובים.
הסיפור "הנערה הקטנה עם עצי הגופרית" מצוטט מתוך: הנס כריסטיאן אנדרסן, "הגדות
וסיפורים", תירגם דוד פרישמן (הוצאת תושיה, ורשה, תרנ"ו)